

K

J

o2_Ingressi_pieni

E

K. ×

Mobiilihuuma on mennyt äärimmäisyyksiin

Tapani Jussila

Suomessa mobiiliteknologia yhdistetään edistykseen, lankapuhelimet alkeellisuuteen. Se ei ole koko totuus.

Suomessa, kännykkäteknikan 1900-luvun menestysmaassa, on 2000-luvulla siirrytty ääriajatteluun mobiiliteknikan suhteen. Muualla maailmassa kännykän yleistyminen ei suinkaan tarkoita muiden tekniikoiden tuhoamista, vaan ne halutaan pitää mukana täydentävinä palveluina.

Suomi on maailman lähes ainoa maa, joka on lopettanut lankayhteydellä toimivat yleisöpuhelimet. Lisäksi se näyttää ajavan ainoana maana – Kenian lisäksi – kaikkia lankapuhelimia alas. Lankapuhelinten asiakasmaksut on nostettu pilviin ja puhelinlankojen on annettu rappeutua.

Suomen ulkopuolella lankapuhelin on säilyttänyt asemansa ja yleisöpuhelimet kehittyvät entistä paremmiksi. International Telecommunication Unionin (ITU) tilastojen mukaan maailmassa oli 2018 noin miljardi tavallista lankapuhelinliittymää. Lukema on pysynyt suunnilleen samana vuodesta 2000, vaikka mobiili liittymien määrä on samaan aikaan kasvanut voimakkaasti. Perinteisten lankalinjojen lisäksi muut ei-mobiiliteknikat, kuten VoIP, jossa lankapuhelut kulkevat kiinteässä laajakaistaverkossa, ovat viime vuosina lisänneet lankalinjojen kokonaismäärää. Pelkästään Kiinassa on 192 miljoonaa ja Yhdysvalloissa 110 miljoonaa lankalinjaa.

Lankapuhelinten yleisyyttä havainnollistetaan penetraatioluvulla, joka kuvaa kuinka paljon lankapuhelimen tilaajia on suhteessa väkilukuun. Kehittyneissä maissa penetraatioluku on 30–60 prosentin välillä. ITU:n mukaan vuonna 2018 USA:n lankapuhelinten penetraatio oli 33,8 %, Ison-Britannian 47,5 %, Saksan 51,1 %, Ranskan 58,7%, Taiwanin 55,5% ja Japanin 49,9%.

Monet mobiiliteknologian kärkimaat kehittävät lankalinjojaan ja puhelinkioskejaan entistä paremmiksi. Tilastoista erottuu yksi maa, jossa lankaliittymien määrä on tällä vuosituhannella romahtanut: Suomi. Vuonna 2018 penetraatioluku oli Suomessa 5,9 %, kun se oli vuonna 2000 ollut 54,9 %. Missään muualla ei ole tapahtunut vastaavaa.

Suomen lankalinjojen penetraatioluku oli maailman kehittyneiden maiden tasoa koko 1900-luvun, mutta vuoden 2000 paikkeilla tapahtui muutos. Yhtäkkiä alettiin ajaa alas lankalinjoja ja panostaa vain mobiiliviestintään. Sen kuluttajahintoja laskettiin halvemmiksi kuin muualla, ja lankalinjojen käyttö alkoi maksaa yhä enemmän. Vuonna 2020 Suomessa lankapuhelimen kuukausitariffi vaihtelee 14 ja 35 euron välillä, kun se on Saksassa 5 euroa. Lankapuhelut maksavat Suomessa 7 senttiä minuutti, Saksassa 1,1 senttiä minuutti. Sen sijaan mobiilipuhelut ovat Suomessa halvempia, 7 sentin luokkaa, kun Saksassa ne maksavat 11 senttiä minuutti. Vielä suurempi ero on puhepaketeissa, jotka tekevät suomalaisten kännykän käytöstä epäluonnollisen halpaa.

Lankalinjat ovat toimineet silloinkin, kun mobiiliaseamat ovat tuhoutuneet

USA:ssa huomattiin varsinkin luonnonmullistusten, kuten Sandy- ja Katrina-hurrikaanien yhteydessä, että lankapuhelinverkko on korvaamaton. Kun supermyrskyt iskivät Atlantin rannikon kaupunkeihin, mobiiliaseamat tuhoutuivat mutta lankalinjat toimivat.

Esimerkiksi New Yorkissa alettiin vuonna 2015 kunnostaa ja modernisoida yleisöpuhelimia. Ne varustettiin valokaapeilla, ja samalla kaikista niillä soitetuista kotimaan puheluista tehtiin ilmaisia. Laite toimii myös sähkökatkosten aikana, sillä lankapuhelin ei tarvitse sähköä ja lisäpalveluiden sähkövirrasta huolehtii aurinkopaneeli. Uusia yleisöpuhelimia, joita kutsutaan ”kioskeiksi” vanhan ”pay-phone”-nimen sijaan, on New Yorkin kaupunkialueella noin 5 000. Kustannukset katetaan mainostuloilla.

Japanissa keskusteltiin vuoden 2011 kolmoiskaustrofin (supermaanjäristys, tsunami ja ydinvoimaonnettomuus) jälkeen sähköriippumattomien

puhelimien merkityksestä ja päädyttiin siihen, että lankapuhelimet ja puhelinkioskit ovat tavalisen ihmisen näkökulmasta olennaisia. Kännykät ovat käyttökeltvottomia kun kännykkäasemat eivät saa sähköä, mutta lankapuhelimet yleensä toimivat. Lankapuhelinten kokonaismäärä onkin Japanissa pysynyt vakaana, ja niitä on siellä yhä yli 60 miljoonaa. Osa lankapuhelinten käyttäjistä on siirtymässä VoIP-tekniikkaan, mutta harvat ovat luopumassa lankapuhelimesta kokonaan. Yleisöpuhelimia on Japanissa noin puoli miljoonaa, ja niiden kunnostukseen panostettiin vuoden 2011 jälkeen voimakkaasti. Puhelinkioskeja löytyy aina ainakin juna-asemilta ja vilkkailta kaduilta. Osassa uusista yleisöpuhelimista on internet, ja puhelut hoidetaan VoIP-tekniikalla. Erona New Yorkiin on, että Japanissa puhelut eivät ole ilmaisia.

Euroopassakin näkee sekä uuden että vanhan sukupolven puhelinkioskeja joka puolella. Edelläkävijöitä ovat Saksa ja Hollanti. Münchenissä totesin omin silmin, että uusi tekniikka on jo yleisempää kuin perinteinen. Euroopan lentokentillä yleisöpuhelimia näkyy kaikkialla.

Suomen puhelinpolitiikkaa voi kuvata mobiilitekniikan pakkosyötöksi. Puhelinkioskit on lakautettu, lankalinjojen käyttöhintoja nostetaan, ja operaattorit kieltäytyvät avaamasta uusia lankalinjoja ja tyrkyttävät sen sijaan kuluttajille lankapuhelimella toimivia mobiililinjjoja. Moni suomalainen on halunnut pitää tai jopa hankkia uuden lankalinjan, mutta joutunut pakosta mobiiliin käyttäjäksi – osa jopa tietämättään.

Hintojen nosto ja pakkopolitiikka purevat. Lankapuhelimet vähenevät, ja operaattorit nostavat hintoja lisää. Huimia hinnankorotuksia perustellaan sillä, että yhä pienempi käyttäjämäärä joutuu maksamaan saman lankaverkon kustannukset, mikä ei ole uskottavaa, sillä operaattorit eivät käytä rahaa lankaverkoston ylläpitoon. Julkisuudessa annetaan ymmärtää, että lankapuhelimet olisivat ikään kuin historian roskakoritavaraa. Kansa saa lukea medioista ihmettelyjä siitä, miksi ihmiset käyttävät ”vielä” lankapuhelinta. Suomessa mobiiliteknologia yhdistetään ”edistykseen”, lankapuhelimet alkeellisuuteen. Annetaan kuva, että lankapuhelinten käyttäjät ovat jonkinlainen menneisyyteen takertuva jäännösporukka.

Kun yleisöpuhelimet lopetettiin vuonna 2009, näytti jo siltä, että Suomi jää ainoaksi puhelinkioskittomaksi OECD-maaksi, kunnes vuonna 2016 kaksi muutakin pientä Euroopan maata, Ruotsi ja Belgia, ilmoitti lopettavansa puhelinkioskit. Nekkään eivät kuitenkaan aja alas lankaverkkoaan. Muita puhelinkioskittomia maita löytyy vain köyhistä kehitysmaista. Maailmanlaajuisesti Suomen puhelinstrategia vertautuu muun muassa Guatemalaaan, Kuubaan ja Zimbabween. Toisessa päässä ovat rikkaat Länsi-Euroopan maat, huippuna Monaco, missä on 1,12 lankapuhelinta asukasta kohden (ITU 2018).

Suomessa on myös väheksytty laajakaistaan perustuvaa lankapuhelinten VoIP-tekniikkaa. Tällä VoIP-liittymien penetraatioluku on vain 0,1 %:n luokkaa, kun esimerkiksi Ruotsissa, Tanskassa ja muualla Euroopassa vastaava penetraatio on 10–20 %, siis yli satakertainen. VoIP-liittymiä on maailmassa jo yli 200 miljoonaa. Suomi seuraa tässäkin kehitysmaita, joissa yleensä on oleman määrä VoIP-tekniikkaa.

Lankalinjan äänenlaatu ja akustinen kokemus on parempi kuin kännyköissä

Suomessa kaikki eivät ole olleet tyytyväisiä lankapuhelinten alasaajoon. Kriittisiä puheenvuoroja on esiintynyt viime vuosina jonkin verran. Niissä on nostettu esille puhelujen hinnat Suomen ulkopuolella, myrskytuhojen aiheuttamat katkokset mobiililiikenteessä ja sähkönjakelussa sekä lankapuhelimen tarve erityisesti maaseudulla. On myös pidetty hyvänä, ettei lankapuhelinta voi ottaa mukaan ja että kodin ulkopuolella saa olla rauhassa.

Monet ovat protestoineet puhelinoperaattorien hintapolitiikkaa, joka ajaa ihmiset lopettamaan lankalinjojaan. Protestit ovat kuitenkin jääneet yksittäisiksi, eikä organisoituja protestiliikkeitä ole syntynyt.

Kansalaisten kannalta lankapuhelimessa on muitakin etuja kuin kriisitilanteessa toimiva tietoliikenne. Perinteisen lankalinjan käyttäjä tietää, että äänenlaatu ja akustinen kokemus on selvästi parempi kuin kännyköissä. Kännyköille tyypilliset metallinen hauras ääni, puheen epäselvyys ja yhtäkkiset katkeilut eivät kuulu yleensä lankapuhelinkokemukseen. Lankapuhelimen pitkä histo-

ria on kehittänyt luureja korvaan sopiviksi, mutta muotoilun saavutukset eivät ole yltäneet kännyköiden suunnittelijoiden työpöydille.

Mobiiliin teknologiaan uskovien tarkoitus oli hieno: tehdä Suomesta teknologisen kehityksen edelläkävijä. Virhe tehtiin siinä, että lähdettiin ylhäältä päin ajamaan pelkkää mobiilia ja poistamaan muu tekniikka. Yleisöpuhelinten palauttaminen ainakin Suomen kuntakeskuksiin olisi järkevä ensi askel. New Yorkin, Japanin, Saksan ja Hollannin esimerkit tarjoavat käteviä tapoja ottaa käyttöön yksinkertaisia yleisöpuhelimia. VoIP-tekniikka tarjoaa myös erinomaisia ratkaisuja palvelujen monipuolistamiseen, kuten mainosrahoitus ja pankkikorttikäyttöiset puhelimet.

Lankaliittymien säilyttäminen ja ylläpito tulisi nähdä myönteisenä. Terveellinen suunnanmuutos tarkoittaisi lankalinjojen hintojen laskemista sekä mobiilitekniikan suosimisen lopettamista ja sen hintojen nostoa kansainväliselle markkinaehtoiselle tasolle. Markkinoinnin ja median velvollisuus on kertoa objektiivisesti lankapuhelinteknologian eduista.

Valtion ja kuntien virastot pysykööt lankateknologiassa, ja ne jotka siitä ovat luopuneet, palatsoon takaisin. Näin voidaan nostaa lankapuhelimet omalle tärkeälle paikalleen kuluttajia palvelemaan ja Suomi omalle paikalleen kehittyneiden maiden joukkoon. ×